

Wiesława Gryncewicz, Adam Nowicki, Artur Rot

SYSTEMY INFORMATYCZNE W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W POLSCE. STAN OBECNY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

1. Wstęp

Większość instytucji publicznych w Polsce jest obecnie opóźniona technologicznie, jednak potrzeba sprawnej, szybkiej komunikacji i wymogi prawa unijnego, a także powszechne zainteresowanie Internetem i innymi nowoczesnymi technologiami informatycznymi spowodowało, iż koncepcja *e-government* zaczyna się szybko rozwijać i upowszechniać w całej Polsce.

Przez *e-government* rozumiane jest powszechne zastosowanie Internetu oraz innych technologii informacyjnych i komunikacyjnych przez instytucje publiczne, na wszystkich szczeblach, w celu podniesienia efektywności funkcjonowania administracji. Z pojęciem *e-government* jest nierozdzielnie związany również całokształt procesów zmierzających do budowy wirtualnych lokalnych społeczności; tym samym jest to proces zmiany sposobu organizacji administracyjnej państwa. Celem tych działań jest doskonalenie jakości rządzenia i świadczenia usług w relacjach zewnętrznych (urząd–obywatel, urząd–podmiot gospodarczy) oraz w relacjach wewnętrznych (urząd–pracownik, urząd–urząd).

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie tematyki związanej z upowszechnianiem się koncepcji *e-government* w Polsce i zastosowaniem narzędzi informatycznych w administracji, dokonanie przeglądu najczęściej stosowanych rozwiązań programowych oraz przedstawienie perspektyw rozwoju w tym zakresie.

2. Administracja publiczna w Polsce a koncepcja *e-government*

Mianem **administracji publicznej** określa się ogół jednostek realizujących zadania związane z organizowaniem życia społeczno-gospodarczego kraju i z kierowaniem nim. Ich działalność jest finansowana z budżetu państwa. W polskiej administracji publicznej wyróżnia się dwie główne grupy instytucji:

- organizacje rządowe, funkcjonujące na dwóch szczeblach: centralnym i terenowym,
- instytucje samorządowe, składające się z 3 szczebli: województwa, powiaty, gminy.

Administracja rządowa to zespół organów administracyjnych, kierowanych przez Radę Ministrów. Ma ona strukturę trzystopniową:

- 1) szczebel centralny (Rada Ministrów, premier i ministrowie),
- 2) wojewoda (przedstawiciel rządu w terenie),
- 3) naczelnik powiatu.

Samorząd terytorialny to wyodrębniony w strukturze państwa, powstały z mocy prawa związek lokalnego społeczeństwa, powoływany do samodzielnego wykonywania administracji publicznej. Stanowią go regionalne, powiatowe i gminne (miejskie) wspólnoty samorządowe, usytuowane na trzech różnych stopniach podziału terytorialnego. Nie wynikają z tego jednak stosunki nadrzędności i podporządkowania między poszczególnymi wspólnotami (<http://www.wiem.pl>).

Podstawowym problemem stojącym przed polską administracją publiczną jest obecnie wprowadzenie nowoczesnych technologii informacyjnych. Zastosowanie Internetu i innych narzędzi informatycznych i komunikacyjnych pozwoliłoby zwiększyć dostępność, poufność, wiarygodność i jakość świadczonych usług. Społeczeństwo oczekuje bowiem od administracji publicznej efektywnego i sprawnego działania oraz wysokiej jakości dostarczanej informacji. Szerokie zastosowanie rozwiązań teleinformatycznych, w tym Internetu, pozwala te oczekiwania spełnić. Z tego powodu coraz więcej instytucji sektora publicznego zaczyna stosować rozwiązania określane mianem *e-government*. Celem ich stosowania jest dostarczanie społeczeństwu informacji i usług administracyjnych w prosty w obsłudze, zabierający jak najmniej czasu sposób. W rezultacie wprowadzania tego rodzaju rozwiązań usługi administracji publicznej mają być dostępne przez 24 godziny, 7 dni w tygodniu. Zastosowania rozwiązań administracji *on line* obejmują:

- usługi informacyjne – udostępnianie informacji na stronach WWW urzędów,
- usługi komunikacyjne – wymiana informacji i korespondencji między obywatelem a urzędem, np. z wykorzystaniem poczty elektronicznej, formularzy *on line*,
- usługi transakcyjne – pobieranie i składanie deklaracji podatkowych, wnoszenie opłat, ankiety, głosowanie i in.

Technologie *e-government* mają duże znaczenie dla przejrzystości działań administracji i eliminowania zjawisk korupcyjnych, racjonalnego wykorzystania środków publicznych oraz wzrostu zaufania społecznego do sposobu gospodarowania pieniędzmi publicznymi. Są też bardzo istotnym narzędziem usprawniającym relacje między administracją a podmiotami gospodarczymi, zwłaszcza małymi i średnimi firmami. Istotnym elementem wprowadzenia tych technologii będzie zmiana relacji w załatwianiu spraw obywatela – to urząd będzie obsługiwał obywatela składającego wniosek w drodze elektronicznej, a nie obywatel obsługiwał urząd, dostarczając wymagane dokumenty z różnych źródeł (<http://www.centrumdoradztwa.pl/>).

Jednak, jak na razie, wyniki badań Web-based Survey on Electronic Public Services wskazują na duże opóźnienie w poziomie rozwoju e-usług publicznych w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej (www.egov.pl). Polska nie poczyniła znaczącego postępu w ciągu ostatnich miesięcy – jest krajem o jednym z najniższych wskaźników rozwoju e-usług publicznych w Unii. Oznacza to, że sektor publiczny i administracja rządowa nie zaspokaja nawet potrzeb informacyjnych obywateli. Konsekwencją tych dysproporcji jest trzykrotnie wyższa średnia rozwoju e-usług publicznych w większości krajów Unii Europejskiej w porównaniu z średnią rozwoju e-usług publicznych w Polsce.

3. Stan obecny informatyzacji w administracji

Obecny obieg informacji między urzędami nie jest sprawny. Na poziomie zarówno rządowym, jak i samorządowym implementowanych jest wiele systemów informacyjnych. Ich ogólna liczba jest dość pokaźna, ponieważ istnieje wiele aplikacji dziedzinowych wspomagających pracę poszczególnych komórek organizacyjnych. Wiąże się to z tym, że systemy kluczowe dla pracy państwa, np. regionalnych izb obrachunkowych, służb podległych wojewodom, sprawozdawczości województw dla premiera, izb skarbowych dla Ministra Finansów itp., nie współpracują ze sobą. Można jedynie szacować, w jaki sposób realizowane są wydatki budżetowe. Minister Finansów nie dysponuje pełną i wyczerpującą informacją na temat wpływów podatkowych. Również współpraca bieżąca pomiędzy ministerstwami i wzajemna wymiana informacji praktycznie nie istnieje. Taki stan rzeczy uniemożliwia sprawne zarządzanie państwem.

Obecny stan informatyzacji urzędów w Polsce nie jest zadowalający. W początkowym stadium znajdują się działania mające na celu przybliżenie urzędów obywatelom za pomocą zdalnego dostępu poprzez aplikacje internetowe. Natomiast prawie wcale nie stosuje się bardziej wyrafinowanych technologii informatycznych, które mogłyby znacznie zwiększyć wydajność i jakość pracy urzędów. Przykładem takich niewykorzystywanych technologii mogą być systemy zarządzania przepływami pracy oraz systemy wspomagania decyzji oparte na technologii hurtowni danych. Systemy zarządzania przepływami pracy przyczyniają się do usprawnienia realizacji procesów informacyjnych, pozwalają na automatyzację przepływów zadań, dokumentów i informacji. Z kolei technologia hurtowni danych wspiera proces podejmowania decyzji poprzez udostępnianie na żądanie złożonych analiz danych. Dzięki wdrożeniom systemów informatycznych w coraz większej liczbie urzędów zwiększa się liczba potencjalnych źródeł danych. Przykładem mogą być systemy Poltax w urzędach skarbowych, Puls i Pomost w urzędach pracy i ośrodkach pomocy społecznej oraz system ZUS. Systemy te powinny zawierać najpełniejsze i najbardziej aktualne informacje o bezrobociu, rynku pracy, pracodawcach. Informacje z kolei powinny być podstawą do podejmowania trafnych decyzji. Niekorzystanie z nich oznacza podejmowanie ważnych dla całego kraju decyzji bez pełnego rozeznania sytuacji

(<http://www.praca.gov.pl/>). W Polsce oprócz systemów dziedzinowych (finansowo-księgowe, płace itp.) funkcjonują systemy podstawowe, to jest takie, które obejmują swoim zasięgiem cały kraj i mają istotne znaczenie dla funkcjonowania państwa. Można do nich zaliczyć:

- system ewidencji ludności Pesel wraz z towarzyszącymi podsystemami,
- rejestr podmiotów gospodarczych (Regon),
- rejestr terytorialny,
- rejestr geodezyjny.

Te podstawowe rejestry administracji publicznej nie wyczerpują oczywiście długiej listy systemów funkcjonujących w tej sferze. W uzupełnieniu należy wymienić następujące systemy: ewidencji pojazdów, ewidencji podatków od osób fizycznych POLTAX, ewidencji bezrobotnych ALSO, rejestru usług medycznych dla jednostek ochrony zdrowia, ewidencji emerytów i rencistów EMIR, system podatkowo-celny obejmujący rejestr odpraw celnych oraz monitoring przewozów tranzytowych [Niedzielska 2001], system zarządzania służbami porządkowymi i ratowniczymi – CoLombo, System Wspomagania Dowodzenia (<http://www.praca.gov.pl/>)

Zmodyfikowane i uporządkowane podstawowe rejestry i systemy administracji publicznej powinny utworzyć system metabazy danych, integrujący wszystkie istotne, z punktu widzenia podejmowania decyzji strategicznych, systemy informacyjne.

4. Przegląd najnowszych systemów informatycznych dla administracji

W administracji publicznej w Polsce wprowadza się wiele nowoczesnych rozwiązań programowych. Poszczególne jednostki mają swobodę wyboru dostawców oprogramowania, stąd też brakuje pełnej integracji pomiędzy nimi. Utrudnia to komunikację między poszczególnymi urzędami i ogranicza sprawowanie kontroli nad nimi przez administrację centralną. Wśród najbardziej popularnych rozwiązań stosowanych w polskiej administracji publicznej wyróżnić można takie programy, jak:

- SAMORZĄD XXI wieku,
- RADIX,
- RATUSZ,
- PRO-POWIAT,
- GMINA,
- Logotec DDM9000@Urząd [Wojsyk 2003].

SAMORZĄD XXI wieku jest pakietem zintegrowanych systemów umożliwiających i ułatwiających zarządzanie strategiczne gminą, powiatem, jednostką samorządową. Systemy te są również narzędziem ułatwiającym pozyskiwanie środków finansowych na rozwój jednostki od inwestorów i funduszy, a także umożliwiającym kontrolę nad racjonalnym wydatkowaniem pozyskanych środków. W skład pakietu SAMORZĄD XXI wieku wchodzi następujące systemy informacyjne:

- **MAGISTRAT II for Windows** – pierwszy w Polsce pracujący w środowisku Microsoft Windows zintegrowany system informacyjny przeznaczony dla urzędów miast i gmin. Jest on nie tylko systemem transakcyjnym, usprawniającym pracę wydziałów i referatów urzędu, ale przede wszystkim umożliwia szybkie i rzetelne raportowanie i informowanie, a więc usprawnia proces podejmowania decyzji przez radę i zarząd gminy
- **STAROSTWO I for Windows** – zintegrowany system wspomagający zarządzanie urzędami powiatowymi, współpracujący z systemem **MAGISTRAT II for Windows**.
- **MARSZAŁKOWSKI Urząd** – zintegrowany system wspomagający zarządzanie urzędami marszałkowskimi. Aplikacje systemu dedykowane na potrzeby sejmików samorządowych realizują zadania finansowo-księgowe, budżetowe, kadrowo-płacowe, sprawozdawcze oraz rejestracji i obiegu spraw i dokumentów.
- **EUROBUDŻET** – pakiet zintegrowanych aplikacji finansowo-księgowych, stworzony specjalnie na potrzeby jednostek budżetowych. System umożliwia planowanie, realizację i kontrolę budżetów nie tylko zgodnie z dotychczasowymi regułami finansowymi, ale także w ujęciu zadaniowym.
- **SERCE-POMOST** – kompleksowy system realizujący zadania stawiane ośrodkom pomocy społecznej wszystkich szczebli. Aplikacje systemu gwarantują właściwą obsługę klienta pomocy społecznej oraz skuteczniejsze adresowanie i rozliczanie świadczeń, pozwalają lepiej planować i prognozować, podejmować decyzje i oceniać ich skuteczność [Wojsyk 2003].

Aplikacje pakietu **SAMORZĄD XXI** wieku pracują w architekturze klient-serwer z wykorzystaniem dwóch systemów relacyjnych baz danych:

- **SQL Server 7.0/2000** firmy Microsoft (instalowane na platformach: Microsoft Windows 95,98, NT, 2000),
- **SQL Base** firmy Centura Software (instalowane na platformach: Microsoft Windows 95,98, NT, 2000 oraz Novell NetWare 4.x., 5.x.) (<http://www.informix.com.pl>).

Zintegrowany pakiet **RADIX** – składa się z ponad 30 programów służących do celów ewidencyjnych, obsługi finansów, obsługi pracy urzędu itp. System oferowany jest w dwóch wersjach: w trybie DOS dla platform systemowych: DOS/Windows/Novell i dla systemu Windows dla platform systemowych Windows NT/Windows z serwerem bazy danych Oracle/MS SQL Server/PostgreSQL (<http://www.radix.com.pl>).

Oprogramowanie wchodzące w skład pakietu służy do wspomaganie pracy urzędów miast, gmin i powiatów oraz jednostek budżetowych, a w szczególności do:

- ewidencji ludności, gruntów i budynków, gospodarstw, nieruchomości, lasów, pojazdów, działalności gospodarczej, środków trwałych, wydanych zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- naliczania łącznego zobowiązania pieniężnego, podatku od środków transportu, czynszów, opłat za zużycie wody i odprowadzanie ścieków, za użytkowanie wieczyste gruntów, rozliczania dodatków mieszkaniowych,

- księgowości budżetowej, podatkowej z windykacją zobowiązań płatniczych z tytułu podatków i opłat lokalnych,
- rejestru wyborców,
- automatycznego przekazu danych do systemów zewnętrznych (Pesel, Regon, itp.).

RATUSZ® to pakiet programów przeznaczonych dla jednostek samorządowych i administracji państwowej. Kompleksowo wspiera on obsługę zadań własnych, zleconych i powierzonych, ze szczególnym uwzględnieniem zadań dochodowych i finansowo-księgowych gminy. Obejmuje on następujące grupy programów: księgowość budżetową, wymiar i księgowość podatkową, systemy obsługi pracowników, systemy ewidencyjne, zarządzanie obiegiem dokumentów (<http://www.rekord.com.pl>).

System **PRO-POWIAT** to pakiet zintegrowanych programów dedykowanych urzędowi powiatowemu, pracujący w systemie sieciowym Novell, wykorzystujący relacyjną bazę danych ORACLE. Jest on przeznaczony nie tylko dla starostw, ale także dla jednostek im podległych. Zadania informatycznego systemu PRO-POWIAT:

- umożliwienie szybkiego uzyskiwania wiarygodnych informacji potrzebnych do sprawnego zarządzania,
- zapewnienie zgodnego z prawem prowadzenia wszelkich ewidencji,
- zapewnienie jednakowych procedur i standardów realizowania zadań we wszystkich jednostkach powiatu,
- zapewnienie sprawnej, szybkiej, kompetentnej obsługi klientów.

System PRO-POWIAT składa się z 7 podstawowych modułów: Finanse i księgowość, Budżet, Kasa, Majątek trwałe, Gospodarka terenami, Kadry, Płace (<http://www.ckze-o.com.pl>).

Zadaniem komputerowego systemu **GMINA** jest kompleksowa obsługa prac urzędu miasta/gminy, czyli:

- obsługa ewidencji działalności oraz wspomaganie zarządzania urzędem,
- obsługa załatwianych w urzędzie spraw klientów, rozliczanie świadczeń i zobowiązań wobec mieszkańców na terenie urzędu,
- usprawnienie prac administracyjno-biurowych.

System składa się z modułów współpracujących ze sobą w korzystaniu, przepływie i wymianie informacji. Bazuje on na module Ewidencja ludności w zakresie przejmowania danych adresowych z kartoteki ewidencyjnej i pozwala na oszczędną gospodarkę zasobami pamięciowymi komputera. Współpraca modułów systemu eliminuje niektóre żmudne czynności związane z ruchem ludności, wymusza aktualność danych ewidencyjnych oraz pozwala na kompleksową obsługę interesanta poprzez umożliwienie dostępu do pełnej informacji o świadczeniach gminy wobec mieszkańca oraz przegląd jego zobowiązań wobec gminy. Moduły podatkowe komunikują się z modulem Finanse i księgowość, który dostarcza aktualnych danych o stanie budżetu gminy/miasta. System zamyka moduł Informacje dla zarządu, udostępniający aktualne informacje wspomagające podejmowanie decyzji związanych z zarządzaniem (<http://www.ckzeto.com.pl>).

Logotec DDM9000®Urząd (Document Data Management) to system zarządzania dokumentami i przepływem informacji w jednostkach administracji publicznej. Tworzy on centralną bazę dokumentów, zapewniając prosty i szybki dostęp do nich z gwarancją aktualności, z możliwością przeszukiwania pełnotekstowego, z zarządzaniem stanami i wersjami, z sygnalizowaniem próby użycia nieaktualnej wersji dokumentu itp. Zapewnia sprawną dystrybucję i dekretację dokumentów, kontroluje drogę ich obiegu. Rozwiązuje problem przepływu informacji zarówno wewnątrz firmy, jak i pomiędzy firmą a jej otoczeniem. Archiwizuje i zarządza informacją w dowolnej postaci, jak: list, faks, telefon, e-mail, notatka ze spotkania. Sposób, w jaki rejestrowana i przesyłana jest korespondencja (bez względu na jej rodzaj), pozwala na kontrolę jej obiegu oraz odtwarzanie i analizę historii zdarzeń. Mechanizmy logicznego gromadzenia i łączenia informacji i dokumentów pozwalają na sprawne zarządzanie sprawami i umożliwiają pełny nadzór i kontrolę stanu realizacji z sygnalizacją odchyień od stanu żadanego. Logotec DDM9000®Urząd posiada mechanizm *work-flow management* pozwalający na implementację procedur sterujących przepływem zadań i dokumentów. W zakresie zarządzania dokumentami i ich obiegiem system wspomaga funkcjonowanie i wdrażanie systemu zarządzania jakością według norm ISO 9000 (<http://www.logotec.com.pl/>).

5. Kierunki i perspektywy rozwoju systemów informatycznych w administracji

Przedstawione rozwiązania informatyczne mają na celu usprawnienie prac administracji publicznej oraz obniżenie kosztów jej funkcjonowania. Automatyzacja i informatyzacja większości procedur ułatwia obywatelom dostęp do urzędów oraz zwiększa bezpieczeństwo i przejrzystość ich działania. Ponadto wzrasta efektywność zarządzania finansami państwa i poprawia się nadzór nad wydatkowaniem środków publicznych.

Idee informatyzacji polskiego życia publicznego zawarte zostały w wielu programach, takich jak np. „ePolska – Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006”, „Pakt na rzecz budowy Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce” oraz w wielu inicjatywach, takich jak.: e-administracja, e-urząd, e-gmina itp.

Podstawowym przesłaniem programu „ePolska” jest postulat o pełne udostępnienie informacji obywatelom. Administracja powinna jak najszerzej umożliwiać obywatelom dostęp do procedur i informacji administracyjnych poprzez sieć teleinformatyczną oraz umożliwiać załatwianie tą drogą większości spraw administracyjnych. Postulat otwarcia administracji dla obywatela poprzez Internet i umożliwienie korzystania z dobrodziejstw nowoczesnej techniki informacyjnej szerokim rzeszom społeczeństwa jest, zdaniem autorów programu, najlepszym wkładem państwa w rozwój społeczeństwa informacyjnego (<http://www.ml.gov.pl>).

Praktyczne wykorzystanie dobrodziejstw technik informacyjnych jest najlepszą motywacją do szerszego interesowania się nowościami oraz do dążenia do ich zastosowania. Dodatkowym atutem upowszechnienia procedur administracyjnych przez Internet będzie usprawnienie działania administracji, a w odniesieniu do systemu podatkowego i ubezpieczeniowego – znaczne zmniejszenie kosztów ich obsługi.

Polska ma jednak jeden z najniższych wskaźników wysokości nakładów na sektor teleinformatyczny (tab. 1).

Bez względu na ograniczenia budżetu konieczne jest zwiększenie tych nakładów, przy czym w administracji powinny to być nakłady na rozwój teleinformatycznych systemów wspomagających i na tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze teleinformatycznym oraz pokrewnych, korzystających z nowych technik. Zdając sobie sprawę z ograniczeń budżetowych, autorzy programu zwracają uwagę na zastosowania outsourcingu, umożliwiającego kupowanie gotowych usług teleinformatycznych bez nakładów na inwestycje (www.kongres.org.pl).

Ważną inicjatywą związaną z automatyzacją i informatyzacją administracji jest e-administracja. Celem tego programu jest usprawnienie pracy administracji publicznej oraz znaczne obniżenie kosztów jej funkcjonowania, dzięki wdrożeniu nowoczesnych technologii informacyjnych. Automatyzacja i informatyzacja większości procedur ułatwi każdemu obywatelowi dostęp do urzędu. Efektem dodatkowym, który w ten sposób zostanie osiągnięty, będzie zapewnienie pełnej przejrzystości działania urzędu, jego struktur oraz zadań, które wykonuje. W wyniku realizacji programu w znaczny sposób poprawi się zarządzanie finansami państwa, nadzór nad wydawaniem środków publicznych, bezpieczeństwo osiągnięte dzięki znacznej poprawie sprawności służb podległych wojewodom, a także efektywność administracji bez konieczności zwiększania zatrudnienia. Założeniem programu jest doprowadzenie do wytworzenia standardów obiegu dokumentów pomiędzy urzędami oraz wdrożenie, głównie na bazie istniejącej infrastruktury, systemów obiegu informacji oraz sprawozdawczości elektronicznej.

Dodatkową zaletą tego systemu jest wytworzenie standardów, które pozwolą na sprawne wdrażanie i dopasowywanie do potrzeb informacyjnych państwa systemów nowo tworzonych, dla których klarowne założenia informatyczne są równie istotne jak założenia legislacji.

Na styku urząd–obywatel są do rozwiązania następujące problemy:

- brak informacji o strukturze urzędu i kompetencjach jego poszczególnych struktur oraz o przetargach, nowych zarządzeniach itp.,
- brak informacji o procedurach i wymaganych dokumentach,

Tabela 1. Nakłady na sektor informatyczny w wybranych krajach europejskich

Kraj	Nakłady na sektor informatyczny (w euro na 1 mieszkańca)
Polska	73
Węgry	131
Czechy	171
Słowenia	189
Grecja	103
Portugalia	157
Irlandia	411

Źródło: (<http://www.piiit.org.pl>).

- konieczność osobistego kontaktu z urzędnikiem po to, by otrzymać blankiet czy wypełnić formularz,
- niemożność uzyskania informacji o bieżącym stanie sprawy,
- brak możliwości zdalnego załatwiania spraw urzędowych z urzędem, za pośrednictwem Internetu lub komputera.

Podstawowym elementem utrudniającym zdalny kontakt z urzędem oraz barierą rozwoju tych systemów jest brak spójnej i skoordynowanej polityki urzędów w tej dziedzinie. Obecnie każdy urząd gromadzący dane o osobach fizycznych lub prawnych tworzy rejestr odrębny i niezależny, a co najważniejsze niezgodny (w sensie informatycznym) z pozostałymi.

Celem strategicznym i rozłożonym na lata będzie ujednolicenie formatów przechowywania i gromadzenia danych w tych rejestrach w sposób, który pozwoli na ich ujednolicenie, a następnie zespolenie w dwóch spójnych systemach rejestracyjnych – osób fizycznych i osób prawnych. Docelowo system taki powinien w sensie logicznym gromadzić dane w jednej bazie; poszczególne urzędy (urzędy skarbowe, urzędy gminy itd.) otrzymywałyby dostęp do podstawowego pakietu danych oraz do tej części, która stanowi domenę danego urzędu. Takie ujednolicenie systemów przyniesie ogromne oszczędności w skali całego państwa. Proces ten jednak z przyczyn logistycznych musi być realizowany stopniowo, poczynając od standaryzacji elementów infrastruktury, a kończąc na przekształcaniu systemów istniejących w ujednolicone i spójny rejestr państwowy (www.kongres.org.pl).

Ważną inicjatywą jest też program **e-urząd**. Z punktu widzenia obywatela kontaktującego się z urzędem oznacza on zasadniczą zmianę jakościową, podobną do tej, którą dla każdego klienta banku było upowszechnienie bankomatów, a obecnie – bankowości elektronicznej. Wizyta w takim urzędzie – czy osobista, czy za pomocą mediów elektronicznych – przestanie być uciążliwością. Zmniejszy się liczba czynności związanych z gromadzeniem, przyjmowaniem i redystrybucją informacji przez urzędników, którzy od tej pory będą mogli poświęcić więcej czasu na załatwianie sprawy. W wyniku wdrożenia programu dostępność dla obywatela niektórych funkcji zwiększy się do 7 dni w tygodniu i 24 godzin dziennie.

Wszystkie dane dotyczące struktury każdego urzędu, jego kompetencji oraz specyfiki pracy powinny zostać umieszczone w sieci elektronicznej, dostępnej zarówno z zewnątrz urzędu (przez Internet), jak i w biurze obsługi klienta (w postaci terminali publicznych).

W grudniu 1999 r. Komisja Europejska ogłosiła swoją nową inicjatywę „**eEurope** – społeczeństwo informacyjne dla wszystkich”. Inicjatywa ta stała się jednym z priorytetów Unii Europejskiej. Jednocześnie Komisja wskazała na to, by ówczesne kraje nie zrzeszone w Unii (w tym Polska) brały pod uwagę założenia i cele strategiczne określone w tym dokumencie. Znalazło to odzwierciedlenie w założeniach końcowych europejskiej konferencji ministrów „Społeczeństwo informacyjne – przyspieszenie integracji europejskiej”, która odbyła się w Warszawie 12 maja 2000 r. Realizując postanowienia zawarte w dokumencie Unii Europejskiej „eEurope – społeczeństwo informacyjne dla wszystkich” uruchomiono w Internecie program **e-gmina**.

Jeden z punktów przyjętego na zakończenie konferencji stanowiska zaleca „tworzenie programów promujących ideę społeczeństwa informacyjnego wśród obywateli, administracji publicznej, w sektorze przemysłu i organizacji pozarządowych oraz wprowadzania zasad *e-business* w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Program e-gmina polega na udostępnieniu gminom własnych domen internetowych opartych na regionalnych portalach internetowych. Jest on skierowany do gmin nie mających dotąd własnych witryn internetowych i ma stanowić – w sferze dostępu do interaktywnych instrumentów promocji – jeden z aspektów zrównoważonego rozwoju całego regionu. Zamierza się w ten sposób ułatwić transformację województwa i przyczynić się do budowy społeczeństwa otwartego.

Kluczowym zadaniem dla Polski jest włączenie się w proces budowy społeczeństwa informacyjnego poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjnych, stwarzanie warunków do zapewnienia bezpośredniego dostępu do informacji, kształtowanie świadomości społeczeństwa oraz rozwijanie jego potencjału intelektualnego i gospodarczego. Ze względu na proces integracji ze strukturami Unii Europejskiej pojawia się potrzeba dostosowania polskich rozwiązań i standardów do europejskich.

6. Zakończenie

Administracja powinna umożliwiać obywatelom jak najszerszy dostęp do procedur i informacji poprzez sieć teleinformatyczną oraz umożliwiać załatwianie tą drogą większości spraw administracyjnych.

W polskim parlamencie oraz administracji centralnej i samorządowej prowadzone są prace analityczne, programowe i wdrożeniowe nad rozwojem zastosowań techniki elektronicznej, głównie w e-obszarach nowej gospodarki. Działania te są otaczane inicjatywami legislacyjnymi, w znacznym stopniu wykorzystującymi dyrektywy Unii Europejskiej. Ważnym obszarem działań na rzecz nowej ePolski są też programy wyborcze partii politycznych, które już dostrzegły znaczenie rozwoju e-gospodarki dla poziomu życia obywateli i na razie werbalnie deklarują swoje zainteresowanie tą problematyką. Również samorządy biorą aktywny udział w tworzeniu systemów wspomagających funkcjonowanie administracji oraz poprawiających bezpieczeństwo miast i gmin.

Zgodnie ze zobowiązaniem powziętym na seminarium „eGovernment w Polsce – teraźniejszość i przyszłość”, które odbyło się 9 września 2002 r. w Sejmie RP, Poselski Zespół ds. Społeczeństwa Informacyjnego przekazał do konsultacji propozycję dokumentu „Karta eGovernment w Polsce”. Kartę tą członkowie Zespołu Poselskiego ds. Społeczeństwa Informacyjnego traktują jako publiczne zobowiązanie i będą podejmowali działania na rzecz wprowadzenia konkretnych zmian, zaproponowanych w tym dokumencie. Karta ta będzie częścią programu Zespołu oraz częścią programu prac parlamentu i rządu. Powinna się stać punktem wyjścia do dalszych działań, mających na celu upowszechnienie idei e-administracji w Polsce.

Spójna i planowa polityka państwa w dziedzinie informatyzacji administracji publicznej powinna zaowocować usprawnieniem pracy administracji publicznej, obniżeniem kosztów jej funkcjonowania i lepszą obsługą obywateli.

Literatura

- Niedzielska E. (red.), (2001), *Informatyka ekonomiczna*, AE, Wrocław.
 Rot A. (2003), *Rola teleinformatyki w realizacji wizji społeczeństwa informacyjnego w Polsce*, Informatyka Ekonomiczna nr 4, red. A. Nowicki, AE, Wrocław.
 Wojsyk K. (red.), (2003), *Biblioteka informatyka samorządowego*, Wyd. CPI, Warszawa.

Źródła internetowe

- ePolska – Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006*, Ministerstwo Łączności, <http://www.ml.gov.pl>.
 Pakt na rzecz budowy Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce, Poznań 1998 – Kongres Informatyki Polskiej, <http://www.kongres.org.pl/>.
Rozwój informatyki w Polsce – Raport 2. Kongresu Informatyki Polskiej, Poznań 1999, <http://www.kongres.org.pl>.
 Serwis informacyjny urzędów pracy, <http://www.praca.gov.pl>.
 Witryna internetowa Centrum Doradztwa Informatycznego dla administracji rządowej i samorządowej, <http://www.centrumdoradztwa.pl>.
 Witryna internetowa Centrum Komputerowego ZETO S.A., <http://www.ckzeto.com.pl>.
 Witryna internetowa firmy Infomix, <http://www.infomix.com.pl>.
 Witryna internetowa firmy Logotec Engineering Group, <http://www.logotec.com.pl>.
 Witryna internetowa firmy Radix, <http://www.radix.com.pl>.
 Witryna internetowa firmy Rekord, <http://www.rekord.com.pl>.
 Witryna internetowa Forum Nowoczesnej Administracji Publicznej, <http://www.egov.pl>.
 Witryna internetowa Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji, <http://www.piit.org.pl>.
 Witryna internetowa Wielkiej Internetowej Encyklopedii Multimedialnej, <http://www.wiem.pl>.

INFORMATION SYSTEMS IN POLISH PUBLIC ADMINISTRATION: THE CURRENT STATE AND PROSPECTS

Summary

All levels of departments of Polish public administration from communes to the central authorities struggle against the same problems in the area of citizens' service and support as the private sector met already a dozen years ago. Most public institutions are at present technologically not up to date, but very common interest in the Internet and other modern information technologies has resulted in the idea of e-government developing quickly and becoming widespread in Poland. In the article we will present some topics related to spreading the e-government concept in Poland. The current state of computerization of public administration institutions in Poland will be presented, and we will review the most common software solutions and present directions and perspectives of development in this area.